

Проф. др Владимир Чоловић, научни саветник

Правни факултет Универзитета Унион у Београду

ГУБИТАК ПРАВА ИЗ ОБАВЕЗНОГ ОСИГУРАЊА У САОБРАЋАЈУ

Губитак права из обавезног осигурања у саобраћају се везује за неадекватно и недозвољено коришћење моторног возила, неисправност моторног возила, за коју је одговоран власник истог, односно осигураник, затим возачку дозволу, изречене казне за прекршаје у саобраћају, утицај осигураника на саобраћајну незгоду, као и понашање осигураника након саобраћајне незгоде. Ови случајеви представљају услове за искључење из осигурања, када осигуравајуће друштво, односно осигуравач неће бити у обавези да накнади штету осигуранику, односно када ће моћи да постави регресни захтев према осигуранику за износ који је исплаћен трећем оштећеном лицу. Наведено мора бити предвиђено и општим условима осигурања. Ови случајеви се односе само на јасно дефинисану одговорност осигураника који су били од утицаја на сам догађај, што значи да се друге околности неће узимати у обзир приликом одлучивања о губитку права из осигурања. У раду се поставља и питање да ли се губитак права из осигурања противи начелу правичности. Аутор дефинише да је наведено овлашћење оправдано, само ако је осигураник поступио у намери или крајњој непажњи. У раду се говори и о улози осигураника у евентуалном спору који се води у односу на саобраћајну незгоду.

Кључне речи: Губитак права; Осигурање од одговорности; Осигураник; Осигуравач; Осигурани случај.

1. УВОД

Губитак права из осигурања представља ванредну ситуацију, ако узмемо у обзир сврху закључивања уговора о осигурању, којим треба

да се осигураник и друга лица заштите од ризика чија реализација може довести до настанка штете. Губитком права из осигурања, осигураник губи право на накнаду штете, ако је својим поступцима, било чињењем или нечињењем, допринео настанку осигураног случаја. О губитку права из осигурања можемо говорити код свих врста осигурања, али се оно, најчешће, поставља као проблем код осигурања од одговорности, конкретно код осигурања од аутоодговорности. Наиме, код ове врсте осигурања се, са једне стране штити имовина осигураника, а са друге, штите се трећа лица која се појављују као оштећена, кад дође до настанка штете. Поставља се питање да ли ће та лица имати право на накнаду, ако осигураник изгуби право на штету. Иначе, осигурање од аутоодговорности је, пре свега, обавезно, што значи да је од интереса за једну државу да учесници у саобраћају буду заштићени.

Иначе, сва обавезна осигурања у саобраћају, па и осигурање од аутоодговорности, захтевају, увек, јасан и разумљив приступ, како у одредбама закона и општих услова осигурања, тако и у решавању спорова који могу бити различити. Као што смо рекли, у појединим ситуацијама, осигураник неће имати право на накнаду штете, односно он ће бити у обавези да накнади исту. У тим ситуацијама је осигураник утицао на настанак осигураног случаја, било да је то учинио у намери или не. Наиме, до осигураног случаја не би дошло да је осигураник поштовао правила. Али, постоје случајеви, који немају, директно, везе са настанком осигураног случаја, већ са поштовањем одређених правила у овој области. У сваком случају, осигураник мора посебно да буде упознат са клаузулама којима се предвиђа губитак права из осигурања или искључење покрића осигурања.¹

2. ГУБИТАК ПРАВА ИЗ ОСИГУРАЊА У ОДНОСУ НА УГОВОР О ОСИГУРАЊУ, ОСИГУРАНИ СЛУЧАЈ И НАКНАДУ ШТЕТЕ

Губитак права из осигурања се односи на случајеве када осигураник или корисник осигурања губи права која су предвиђена уговором о осигурању, а која се односе, пре свега, на накнаду суме осигурања, односно накнаде штете, у случајевима у којима је осигураник или друго лице, под утицајем осигураника или њему блиских лица, утицало на забрањен начин на остварење осигураног случаја. Губитак права из осигурања можемо посматрати са три становишта: – становишта закључења и трајања уговора о осигурању; – становишта настанка осигураног случаја; и – становишта дефинисања накнаде штете према трећем оштећеном лицу. Прво, губитак права може

¹ J. Pak, *Pravo osiguranja*, Beograd 2011, 207–208.

настати, ако осигураник не пријави све околности везане за ризик који се покрива осигурањем, а то је дужан да уради приликом закључења уговора. Наиме, осигураник мора осигуравачу да пријави све околности везане за висину ризика, како у тренутку закључења уговора, али и касније, у току трајања осигурања, ако дође до промене ризика, од чега зависи и покриће, али и висина премије. Друго, код настанка осигураног случаја, осигураник ће изгубити права, ако штету изазове у намери или ако утиче на настанак исте неадекватним понашањем везано, како за употребу возила, тако и за поштовање правила у саобраћају. Треће, губитак права се посматра и са становишта дефинисања накнаде штете, код којег осигураник може начинити поједине грешке које директно утичу, како на обрачун накнаде, тако и на исплату исте од стране осигуравача. Овде мислимо на закључење поравнања осигураника са оштећеним, без обавештења осигуравача, као и на радње у поступку за накнаду штете, ако је он покренут. Сарадња осигураника као штетника и осигуравача је овде веома битна, имајући у виду да било које самостално поступање осигураника без знања или одобрења осигуравача може довести до штете за осигуравача. У вези са тим, осврнућемо се, касније, на клаузуле чије је поштовање обавезно код осигурања од аутоодговорности.

Морамо рећи да само закључење уговора о осигурању обавезује обе уговорне стране и оштећени не би смео да сноси последице повреде уговорних обавеза, без обзира да ли у оне учињене од стране осигураника или осигуравача.

3. СПЕЦИФИЧНОСТИ ОСИГУРАЊА ОД АУТООДГОВОРНОСТИ И ГУБИТАК ПРАВА

Пре свега, рећи ћемо да је сваки уговор о осигурању двострано обавезан, јер се осигураник обавезује да плати премију одједном или у ратама, а осигуравач се обавезује да плати суму осигурања, односно износ који је наведен у полиси, ако се догоди осигурани случај. Значи да је однос осигураника и осигуравача повезан, јер, са једне стране дефинише права осигуравача и обавезе осигураника, а са друге стране, права осигураника и обавезе осигуравача.² Осим тога, уговор о осигурању је такав уговор код којег свака страна има сопствени интерес. И осигуравач и осигураник имају свој интерес, који је различит, али је дефинисан у оквир једног циља, а то је покриће ризика.³ Из односа осигуравача и осигураника и циља осигурања стоји низ оба-

² V. Gisca, M. A. Marić, "Legal characters of the insurance contract" *Polsko-Ukraińskie Studia Interdyscyplinarne*, 2023, nr. 4 (11), 51.

³ *Ibid.*

веза и једне и друге стране које се односе на заштиту и трећих лица, која нису учесници уговорног односа. Управо због тога, морају бити дефинисани случајеви када долази до губитка права из осигурања.

Да би остварио право на накнаду која је дефинисана у уговору о осигурању, осигураник има одређене обавезе које мора да изврши након настанка осигураног случаја. Те обавезе су везане за утврђивање основа и висине обавезе од стране осигуравача, као и за умањење обима настале штете, као што је спасавање осигуране ствари, спречавање настанка веће штете, итд. Осигураник, пре свега, мора да пријави осигурани случај, али то није једина његова дужност. Закон о облигационим односима (даље: ЗОО) прописује да су ништаве одредбе уговора које предвиђају губитак права из осигурања, ако осигураник након настанка осигураног случаја не изврши неку од обавеза која је прописана законом или општим условима осигурања.⁴ Уколико осигураник пропусти да изврши наведене обавезе, тада за осигуравача не наступа никаква штета. Ако осигураник, након саобраћајне незгоде, не изврши своје дужности, а одредба уговора о осигурању прописује такву обавезу, онда је иста ништава по закону. Значи, осигураник нема право на накнаду оне штете, која је проузрокована његовим пропуштањем да изврши обавезе предвиђене у уговору⁵ или његовим неодговарајућим понашањем.

Иначе, да би могли да разумемо институт губитка права из осигурања и због чега исти морамо посматрати и тумачити ограничено, морамо да имамо у виду специфичности осигурања од аутоодговорности. Смисао обавезног осигурања од аутоодговорности је да сви возачи или имаоци моторних возила буду осигурани. Када не би постојало обавезно осигурање, онда би осигурање зависило од добре воље ималаца моторних возила, што би потенцијално доводило до настанка опасности, како за трећа лица, тако и за саме осигуранике, возаче. Управо је због тога задатак закона који уређују обавезно осигурање да дефинишу одређену накнаду оштећенима, без обзира да ли се ради о штети на стварима или о телесним повредама, односно смртним последицама. Тиме се доприноси да имаоци моторних возила сачувају своју имовину, што значи да ће они закључењем осигурања да делимично или у потпуности ублаже последице настанка осигурања.

⁴ Члан 918 Закона о облигационим односима, *Сл. лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, *Сл. лист СРЈ*, бр. 31/93, *Сл. лист СЦГ*, бр. 1/03 – Уставна повелја и *Сл. гласник РС* бр. 18/20; Z. Ilkić, „Definisanje odgovornosti osiguravača u auto-kasko osiguranju“, *Evropska revija za pravo osiguranja* 1/2013, 64.

⁵ Z. Ilkić, 64.

гураног случаја.⁶ Морамо имати на уму да сви штетни догађаји не представљају осигуране случајеве, односно основ за исплату штете. Но, и у случајевима, када говоримо о штетама искљученим из осигурања аутоодговорности, осигуравач исплаћује оштећено лице, а затим, поставља регресни захтев према одговорном лицу, које је изазвало саобраћајну незгоду у посебним околностима, које се не покривају полисом осигурања.⁷

Поставља се питање, каква ситуација би могла да се очекује, када осигурање аутоодговорности не би било законски регулисано, односно када оно не би било обавезно.⁸ Поједине анализе говоре да постоје појединци који би и даље закључивали осигурање ове врсте, без обзира што оно није регулисано као обавезно. Затим, други тип има лаца моторних возила је онај који прихвата закључење обавезног осигурања, због тога што је оно регулисано као такво и што ублажава могуће тешке последице. Та лица плаћају премију, али управљају возилом са смањеним осећајем одговорности, управо због постојања осигурања, што, такође, доводи до проблема. Затим, морамо разликовати лица која не закључују осигурање, иако је обавезно. Они су, због тога, пажљивији возачи, с обзиром да је њихов статус неосигураних возача незаконит. Најзад, разликујемо и лица која ће се осигурати кад је то законски регулисано, али би, ако би то било могуће, изабрали да не буду осигурани.⁹ Ова анализа је битна и са становишта дефинисања губитка права из осигурања и односа возача према употреби возила па могућности настанка осигураног случаја.

Веома битно питање се односи и на политику одређивања минималних сума осигурања. На пример, право ЕУ дефинише да је свака земља чланица дужна да поштује минималну суму осигурања.¹⁰ Наравно, ти износи могу бити већи. Но, ако бисмо, са друге стране, посматрали САД, онда бисмо морали да закључимо да су у тој држави, односно државама износи суме осигурања много нижи у односу на земље ЕУ. Исто тако, државе у САД су слободне да дефинишу тај износ. Поставља се питање, са становишта политике осигурања у јед-

⁶ A. Cohen, R. R. Dehejia, "The effect of automobile insurance and accident liability laws on traffic fatalities", *The Journal of the Law and Economic* 47 (2), February 2004, 361.

⁷ V. Sokal, „Štete isključene iz osiguranja od odgovornosti sopstvenika motornih vozila“, *Odgovornost i osiguranje u drumskom saobraćaju*, Beograd 1974, 85.

⁸ A. Cohen, R. R. Dehejia, 364.

⁹ A. Cohen, R. R. Dehejia, 365.

¹⁰ Ми ћемо касније посветити пажњу Регулативи ЕУ у овој области.

ној земљи, колико је то адекватно, ако говоримо о обавезним осигурањима. Овде мислимо и на земље ЕУ.¹¹

4. РЕГУЛИСАЊЕ ГУБИТКА ПРАВА ИЗ ОСИГУРАЊА У ЗАКОНОДАВСТВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

У Републици Србији се релативно прихватљиво регулише институт губитка права из осигурања. Али, Закон о обавезном осигурању у саобраћају Републике Србије (даље: ЗООС)¹² регулише овај институт на начин који захтева и одговарајуће тумачење. Неадекватно или незаконито коришћење возила од стране осигураника, као и неодговарајући или незаконити однос осигураника према саобраћајној незгоди и штети, коју је проузроковао, може довести до губитка права који се, пре свега, огледа у ослобађању осигураваача од обавезе накнаде штете, односно права на регрес осигураваача према осигуранику, уколико накнада буде исплаћена оштећеном лицу. ЗООС јасно дефинише ситуације, када настаје губитак права и оне су следеће:

- ненаменско коришћење моторног возила од стране осигураника, односно возача;
- ако осигураник, односно возач не поседује возачку дозволу потребне категорије, осим ако је возилом управљало лице које је кандидат за возача за време обуке за управљање возилом, али уз поштовање прописа којима је обука регулисана;
- ако је осигуранику, односно возачу одузета возачка дозвола, затим, ако је он искључен из саобраћаја, односно ако му је изречена заштитна мера забране управљања возилом или заштитна мера забране употребе иностране возачке дозволе на територији Републике Србије;
- ако је возач управљао возилом под утицајем алкохола изнад дозвољене границе, односно под утицајем забрањених лекова, опојних дрога или других психоактивних супстанци;
- ако је саобраћајна незгода изазвана у намери;
- ако је саобраћајна незгода настала због техничке неисправности возила, што је осигуранику, односно возачу морало бити познато; и

¹¹ C. J. Robinette, D. Wachtel, “Raising compulsory automobile insurance minimum amounts: a case study from the United States”, *Insurance Review* 4/2019 / *Wiadomości Ubezpieczeniowe* 4/2019, 60.

¹² Закон о обавезном осигурању у саобраћају Републике Србије, *Сл. гласник Р. Србије*, бр. 51/09, 78/11, 101/11, 93/12 и 7/13 – одлука УС.

- ако је осигураник, односно возач напустио место догађаја након саобраћајне незгоде, без давања својих личних података и података о осигурању другом учеснику у саобраћајној незгоди или службеном лицу.¹³

Осигуравач, у оваквим ситуацијама, има обавезу да исплати накнаду оштећеном. Но, након тога, осигуравач ће имати право да се суброгира у право оштећеног према штетнику за износ исплаћене накнаде, камате од исплаћене накнаде, као и трошкова поступка. Осигураник је тај који губи наведено право. Али, у изузетним случајевима, оштећено лице, такође, може изгубити право на накнаду, али ретко, обзиром на сврху осигурања и заштиту трећих лица.

Значи, губитак права из осигурања доводи до искључења из осигурања, које се детаљно дефинише у општим условима осигурања. Опште одредбе општих услова предвиђају да се из осигуравајућег покрића искључују следећи захтеви за накнаду штете:

- захтеви који по основу уговора или посебних околности премашују обим обавезе који, иначе, проистиче из прописа који регулишу одговорност за штету;
- захтеви уговарача осигурања:
- захтеви власника, односно корисника, сувласника и других ималаца возила чијом је употребом настала штета, без обзира на то да ли су та лица управљала возилом у тренутку настанка саобраћајне незгоде;
- захтеви возача возила који је одговоран за штету;
- захтеви лица које је учествовало у противправном одузимању возила чијом је употребом проузрокована штета;
- захтеви који се односе на ствари поверене осигуранику, нарочито ако те ствари превози, користи или чува;
- захтеви везани за штете на лицима и стварима које настану при превозу возилом (које је осигурано) нуклеарних и других радиоактивних материја, уколико је штета непосредна или посредна последица зрачења тих материја, као и других инцидената;
- захтеви везани за штете које су проузроковане ратним операцијама или побунама.¹⁴

13 Z. Petrović, V. Čolović, N. Mrvić Petrović, *Obavezna osiguranja u saobraćaju i naknada štete*, Službeni glasnik, Beograd 2010, 342–343.

14 Z. Petrović, V. Čolović, N. Mrvić Petrović, 343.

4.1. Искључење из осигурања

У вези са губитком права из осигурања, говорићемо и о искључењу из осигурања, које, како смо рекли, доводи до ослобађања осигуравача од обавезе накнаде штете. У ситуацијама када осигураник управља возилом без возачке дозволе, односно под утицајем алкохола или опојних наркотичких средстава, као и у случају неадекватне вожње, а што се односи на прекомерну брзину, екстремно непоштовање саобраћајних прописа, и слично, осигуравач ће моћи да регресира плаћени износ од стране осигураника. Но, када се ради о штетама проузрокованим грубом непажњом, данашње право, допушта и осигурање таквих осигураних случајева. Разлог томе је заштита трећих, односно оштећених лица.¹⁵

Уколико је саобраћајна незгода настала под утицајем алкохола, тада се одбија пружање заштите том лицу. Међутим, тиме се не дира у права оштећених лица. Општи услови осигурања дефинишу када се сматра да је једна саобраћајна незгода извршена услед дејства алкохола. Слично је и кад под утицајем дроге и осталих наркотичких средстава настане осигурани случај.

Међутим, било да се ради о једном и другом случају, потребна је и узрочна веза између стања осигураника, односно возача и саобраћајне незгоде, тј. настале штете. Фактичко је питање да ли једно лице може управљати својим покретима, односно да ли може да контролише своје понашање и рефлексе у случају алкохолисаности или утицаја дрога. О томе мора да одлучи одговарајући орган, пре свега медицински, на основу одговарајућих стандарда који се примењују у оваквим случајевима. У сваком случају, терет доказивања узрочне везе између стања или понашања возача и осигураног случаја је на осигуравачу.

Са друге стране, кад говоримо о неовлашћеној употреби возила, говоримо о ситуацији када лице које управља моторним возилом нема возачку дозволу и када то лице нема овлашћење власника возила за употребу истог. Ако то лице нема возачку дозволу, тада је осигуравач ослобођен обавезе накнаде штете. То се односи како на поседовање возачке дозволе, тако и на поседовање прописане возачке дозволе (овде мислимо на категорију возила, истек дозволе, одузимање дозволе и др.). И у овој ситуацији је потребно да постоји узрочна веза између чињенице да лице нема возачку дозволу, уопште, или прописану возачку дозволу и саобраћајне незгоде. Све наведено се односи и

¹⁵ *Ibid.*

на случајеве неовлашћене употребе возила, нпр. када се ради о противправном одузимању возила.¹⁶

*

* *

Да би клаузуле о искључењу из осигурања биле пуноважне, битно је да су оне наведене на јасан и разумљив начин, односно ограничено на тачно одређени догађај, односно штету, као и да искључење не представља денатурализацију саме сврхе уговора о осигурању. Из једног примера, који се односи на реализацију каско осигурања због крађе возила код којег је власник заборавио да извади кључ из контакта возила, чиме је и оставио возило незакључано, клаузула о искључењу из осигурања је пуноважна и законом допуштена, јер на јасан начин ограничава ризик који осигуравач покрива осигурањем. Но, друго питање је да ли ће уговарач осигурања закључити уговор са таквом клаузулом или не.¹⁷

У другом примеру образлаже се да напуштање лица места након саобраћајне незгоде није основ за постављање регресног захтева осигуравача према осигуранику. Напуштање места саобраћајне незгоде без остављања података, свакако је прекршај и наведено морамо разликовати од губитка права. Листа случајева који ће довести до губитка права из осигурања је затворена, представља *numerus clausus*, а осигуравачима је забрањено да општим условима осигурања проширују те случајеве.¹⁸ У таквим ситуацијама потребно је испитати и због чега је дошло до напуштања места саобраћајне незгоде, имајући у виду да се, понекад, може утврдити да наведено лице уопште није одговорно за саобраћајну незгоду, затим да је дошло до претње или принуде, као и да се може радити о посебном психичком стању тог лица (године, здавствено стање, итд.) које су утицале на наведену ситуацију. То значи да се може десити да такво понашање не буде санкционирано ни као прекршај. ЗООС, како смо видели, веома прецизно одређује да ће напуштање места саобраћајне незгоде бити разлог за губитак права из осигурања. Законодавац, очигледно, није узео у обзир све ситуације које могу довести до тога. Сигурно је да ће у многим случајевима, напуштање лица места бити нека врста сигнала која указује да је лице које је побегло са лица места или свесно да је

¹⁶ Z. Petrović, V. Čolović, N. Mrvić Petrović, 344.

¹⁷ М. Ћурковић, Кључ у bravici – власник без каско накнаде – 24. 2. 2025., <https://www.osiguranje.hr/ClanakDetalji.aspx?23171>, 10. 5. 2025.

¹⁸ М. Ћурковић, Обвезно осигурање од аутомобилске одговорности: Бјежање с мјеста прометне несреће није разлог за регрес осигуратеља према осигуранику – 2. 3. 2023., <https://www.osiguranje.hr/ClanakDetalji.aspx?22057>, 11. 5. 2025.

узроковало саобраћајну незгоду, односно да је под утицајем алкохола или дрога или не поседује возачку дозволу. Но, сматрамо да је због тога ову одредбу требало прецизирати, јер се сва напуштања места саобраћајне незгоде не могу на исти начин третирати.

5. ТРИ КЛАУЗУЛЕ КОД ОСИГУРАЊА ОД ОДГОВОРНОСТИ И ГУБИТАК ПРАВА ИЗ ОСИГУРАЊА

Код осигурања од аутоодговорности (као и уопште од одговорности) дефинише се више клаузула која се односе на права и обавезе осигуравача и осигураника, а једна од њих је клаузула о вођењу спора. Осигураник је дужан да се придржава ове клаузуле, а у супротном он сноси последице. Значи, ако се осигураник не придржава ове клаузуле, он ће бити одговоран осигуравачу. Чињеница пропуштања обавештавања о покретању поступка или неизвршење неке друге радње која би помогла бољем положају осигуравача у том поступку, доводи до обавезе осигураника да накнади штету осигуравачу. Ова клаузула се односи и на неке вансудске радње, које се односе на забрану осигуранику да даје изјаве поводом спора, да ступа у преговоре са оштећеним лицем, итд.¹⁹

Овде се, значи, поставља питање губитка права из осигурања, односно права осигуравача да осигураника потпуно лиши свих права која су дефинисана уговором. Ипак, иако би одређени поступци осигураника нанели штету осигуравачу, везану за његово учешће у поступку, код нас није дозвољен губитак права из осигурања у овом случају, имајући у виду да се ради о штети која се може одредити, пре свега, износом настале штете, трошкова поступка, итд. Чак поједини услови осигурања дефинишу да ће осигураник бити одговоран према осигуравачу, само ако је поступио у намери или крајњој непажњи. То значи да, ако осигураник није знао или није морао знати да је дужан да обавести осигуравача о покретању парнице, он не би ни био одговоран према њему.²⁰ Но, онда, поставља се питање, да ли је осигураник био упознат са општим условима осигурања, да ли су му предати у тренутку закључења уговора, да ли је разумео одредбе услова осигурања које се односе на наведену клаузулу, итд.²¹ Но, може се десити и да оштећени покрене поступак против осигураника, а осигуравач се не умеша у спор или не постане странка у спору, и тада

¹⁹ Р. Šulejić, *Pravo osiguranja*, Beograd 2005, 396.

²⁰ Р. Šulejić (2005), 398.

²¹ В. Чоловић, „Клаузуле код осигурања од одговорности као инструмент заштите осигуравача“, *Правна ријеч* 59/2019, Бања Лука 2019, 114.

ће осигураник моћи да наплати износ по пресуди, као и трошкове спора, па чак и када прелазе износ суме осигурања.²²

Осим код клаузуле о вођењу спора, питање губитка права из осигурања се поставља и код клаузуле о забрани поравнања. Ова клаузула се односи на забрану осигуранику да се изјашњава о захтеву за накнаду штете постизањем споразума о висини одштете, без претходног договора са осигуравачем. Са друге стране, иако то право има, осигуравач не би могао да се поравна са оштећеним на износ који би прелазео висину суме осигурања. Исто тако, осигуравач може да оштети осигураника, ако би одбио да закључи повољно поравнање.²³ У сваком случају, не би могло да дође до губитка права из осигурања из разлога које смо поменули код клаузуле о вођењу спора.²⁴

Трећа клаузула коју ћемо поменути је клаузула о забрани признања одговорности од стране осигураника. Наиме, не би дошло до губитка права из осигурања, ако би осигураник признао да је одговоран, али би вођење парнице било беспредметно, а са друге стране, само поравнање је и признање одговорности. Иначе, признање одговорности неће представљати, само, давање посебне изјаве, већ и радње, као што су исплата штете од стране осигураника, иако је претходно негирана одговорност, затим доношење пресуде због изостанка осигураника са рочишта, итд. Сама висина захтева за накнаду овде није битна, битно је признање одговорности од стране осигураника.²⁵

Осврнућемо се на чињеницу да осигураник не може да изгуби право из осигурања, ако прекрши наведене три клаузуле. Наравно, напред смо рекли да ће он изгубити то право, ако у намери или крајњој непажњи прекрши наведено, али се онда поставља питање доказивања. Наиме, осигураник има обавезу да се упозна са општим условима осигурања. Чињеница да су њему предати општи услови осигурања у моменту закључења уговора о осигурању, доказује да је он упознат са њима, што потврђује и његов потпис на полиси. Његово позивање на чињеницу да он није знао или морао знати за његове обавезе према осигуравачу не оправдавају његово понашање, с обзиром да је он и закључио осигурање од одговорности, како би заштитио своју имовину, ако дође до осигураног случаја за који је он одговоран. Уколико би он самостално водио парницу у којој је тужен, односно ако би закључио поравнање или признао одговорност, без

²² В. Чоловић (2019), 115.

²³ Р. Šulejić (2005), 400; Р. Šulejić, *Osiguranje od građanske odgovornosti*, Beograd 1967, 104.

²⁴ В. Чоловић (2019), 117–119.

²⁵ Р. Šulejić (1967), 108.

претходног обавештавања осигураваача о томе, тада би он директно оштетио осигураваача који би морао да исплати накнаду одређене висине оштећеном. Неопходност учешћа осигураваача у парници, дефинисању поравнања или признању одговорности је дефинисана општим условима, имајући у виду стручност органа који обављају наведене послове у оквиру осигуравајућег друштва, тј. осигураваача. Због тога је осигураник обавезан да поштује наведена правила, а доказивање да он није био упознат са наведеним чињеницама га не ослобађа одговорности према осигураваачу и самим тим, губитка права из осигурања, које би, у поједним случајевима, било и делимично.

6. ГУБИТАК ПРАВА ИЗ ОСИГУРАЊА У ДИРЕКТИВИ ЕУ

Директива Европског парламента и Савета бр. 103/2009 од 16. септембра 2009. у односу на осигурање од грађанскоправне одговорности у погледу употребе моторних возила и извршење обавезе осигурања од те одговорности (даље: Директива 103/2009)²⁶ регулише клаузуле о искључењу из осигурања. Но, дванаест година касније донета је Директива Европског парламента и Савета бр. 2118/2021 о измени Директиве 2009/103/ЕЗ (даље: Директива 2118/2021),²⁷ а у вези овог акта поменућемо две измене битне за ову тему. Наиме, свака држава чланица је у обавези да предузима све мере које би обезбедиле да све законске одредбе или клаузуле у уговору које су садржане у полиси осигурања сматрају неважећим у погледу захтева за накнаду штете поднетих од стране трећих лица које су жртве саобраћајних незгода, ако те законске одредбе, односно клаузуле искључују из осигурања употребу возила у следећим случајевима: - ако је возилом управљало лице које немају изричито овлашћење; - ако је возилом управљало лице које нема возачку дозволу; - ако је возилом управљало лице које је прекршило техничке захтеве у погледу стања и сигурност тог возила.²⁸ Међутим, ако се ради о случају да је једно лице управљало возилом без овлашћења, та чињеница се може употребити против лица које су добровољно ушле у возило које је проузроковало

²⁶ Directive 2009/103/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and the enforcement of the obligation to insure against such liability (Codified version), *Official Journal* L 263, 7.10.2009, 11–31.

²⁷ Directive (EU) 2021/2118 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2021 amending Directive 2009/103/EC relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and the enforcement of the obligation to insure against such liability, *Official Journal* L 430, 2.12.2021, 1–23.

²⁸ J. Slavnić, „Gubitak prava iz osiguranja autoodgovornosti prema novom Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju s sporna pitanja“, *Revija za pravo osiguranja* br. 1/2011, Beograd 2011, 15.

штету на другим возилима, односно телесне повреде, ако осигуравач може да докаже да је возило украдено. Државе чланице не морају, у случају кад се саобраћајне незгоде догоде на њиховим територијама, да примене наведену одредбу, ако оштећено лице може добити накнаду штете за телесне повреде од надлежног тела које се бави пословима социјалног осигурања. Ако се утврди да је возило украдено или на силу прибављено, тада државе чланице могу да предвиде да орган или тело за осигурање накнаде штете треба да исплати накнаду уместо осигуравача према условима који су у наведеној одредби Директиве 103/2009. Ако се возило уобичајено налази у другој држави чланици, тада то тело не може тражити накнаду од било ког органа или тела у наведеној области у тој држави чланици. Осим тога, државе чланице, у случају украденог или на силу прибављеног возила, могу да одреде самопридржај од 250 евра који ће сносити оштећено лице у саобраћајној незгоди, а остатак би исплатило наведено тело. Најзад, државе чланице треба да обезбеде да свака законска одредба или уговорна клаузула која искључује право путника из покрића осигурања, на основу чињенице да је знао или морао знати да је у тренутку саобраћајне незгоде возач возила био у алкохолисаном стању или под утицајем опојних дрога, сматра неважећом, ако путник поднесе захтев за накнаду штете.²⁹

Везано за измене које је донела Директива 2118/2021, поменућемо прво обавезу сваке државе да предузима све одговарајуће мере како би се обезбедило да се све законске одредбе или уговорне клаузуле садржане у полиси осигурања, сматрају неважећим у погледу захтева за накнаду штете трећих лица, ако оне искључују из осигурања употребу или вожњу возила. Друга измена, коју ћемо поменути, односи се на чињеницу да државе чланице имају могућност да, ако се саобраћајне незгоде догоде на њиховим територијама, не примене одредбе Директиве, ако оштећени може да добије накнаду од стране органа за социјално осигурање.³⁰

Иначе, ове Директиве обједињују пет претходних директива у овој области.³¹ Циљ тих директива је био да се омогући слободно кре-

²⁹ Члан 13 Директиве 103/2009.

³⁰ Члан 1, т. 12 Директиве 2118/2021.

³¹ First Council Directive 72/166/EEC of 24 April 1972 on the approximation of the laws of Member States relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and to the enforcement of the obligation to insure against such liability, OJ L 103, 02.05.1972; Second Council Directive 84/5/EEC of 30 December 1983 on the approximation of the laws of the Member States relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, OJ L 008, 11.01.1984; Third Council Directive 90/232/EEC of 14 May 1990 on the approximation of the laws of the Member States relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles. OJ L 129, 19.05.1990; Fourth

тање возила која се обично налазе на територији Европске уније и лица која путују у тим возилима, оне су такође имале за циљ да гарантују да жртве саобраћајних незгода проузрокованих тим возилима добију једнак третман, без обзира на то где се у Европској унији деси незгода. Јасно је из развоја законодавства ЕУ у вези са обавезним осигурањем да се стално тежило и да је законодавац ЕУ појачавао дејство прописа са циљем заштите оштећених у саобраћајним незгодама изазваних тим возилима.³²

7. ГУБИТАК ПРАВА ИЗ ОСИГУРАЊА У НЕМАЧКОМ ЗАКОНОДАВСТВУ

Осврнућемо се, кратко, и на одредбе немачког Закона о уговорима о осигурању (даље: ЗУОН)³³ који, на другачији начин, посвећује пажњу овој области.³⁴ Ради се о општем правилу, које се, пре свега, односи на случајеве повећања ризика у току трајања осигурања. Осигураник је дужан да пријави повећање ризика осигуравачу, без обзира да ли је до повећања ризика дошло независно од воље осигураника или је он свесно преузео повећање истог.³⁵ У случају да је осигураник намерно или у крајњој непажњи повредио своју обавезу, тада осигуравач може отказати уговор.³⁶ ЗУОН предвиђа и да осигуравач може захтевати повећање премије или да искључи покриће повећаног ризика.³⁷ Уколико, након повећања ризика, наступи осигурани случај, осигуравач није у обавези да плати накнаду, ако је осигураник у намери повредио своју обавезу обавештавања. Ако је осигураник наведени

Directive 2000/26/EC of the European Parliament and of the Council of 16 May 2000 on the approximation of the laws of the Member States relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles and amending Council Directives 73/239/EEC and 88/357/EEC, OJ L 181, 20.07.2000.; Fifth Directive 2005/14/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 amending Council Directives 72/166/EEC, 84/5/EEC, 88/357/EEC and 90/232/EEC and Directive 2000/26/EC of the European Parliament and of the Council relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, OJ L 149, 11.06.2005.

³² С. van Schooubroeck, „Анализа европских уједначених правила о осигурању од аутоодговорности“, Уговор о осигурању од аутоодговорности, 121, [file:///C:/Users/Vlada/Downloads/aida-2022-23-ch10%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Vlada/Downloads/aida-2022-23-ch10%20(2).pdf).

³³ Закон о уговорима о осигурању Немачке – ЗУОН, Gesetz über den Versicherungsvertrag –VVG, 23.11.2007. (Сав.сл.гласник I, 2631), измене и допуне у складу са чл.2 Закона од 20.09.2013. (Сав.сл.гласник II, 3642), измене и допуне у складу са чл.15 од 17.08.2017. (Сав.сл.гласник II, 3214), измене и допуне у складу са чл.2 Закона од 30.11.2019. (Сав.сл.гласник II, 1942, 1945)

³⁴ Пре свега у члану 28 ЗУОН.

³⁵ Пар. 23, ст. 2 и 3, ЗУОН.

³⁶ Пар. 24, ст.1 ЗУОН.

³⁷ Пар. 25, ст. 1 ЗУОН.

пропуст учинио у крајњој непажњи, тада осигуравач има право да смањи накнаду.³⁸ У члану 28 ЗУОН, који носи наслов „Повреда уговорне дужности“, дефинишу се рокови у којима је осигураник морао да испуни своју обавезу. То значи да осигуравач може да откаже уговор, ако сигураник није поступио у намери или крајњој непажњи.³⁹ У случају да повреда наведене дужности од стране осигураника не утиче на наступање осигураног случаја, осигуравач ће бити у обавези да плати накнаду у потпуности. Такође, ЗУОН предвиђа да је осигуравач дужан да обавести осигураника о свим последицама његовог пропуштања, а што доводи до настанка правних последица.⁴⁰ У сваком случају, можемо рећи да ЗУОН дефинише да осигураник, који је повредио дужност, предвиђену у уговору, начелно не губи у потпуности захтев за плаћање накнаде. Губитак или смањење накнаде зависи од степена кривице осигураника. Када је реч о лакој непажњи, повреда дужности не повлачи правне последице, а када је у питању груба непажња, долази до сразмерног смањења захтева за накнаду. Потпуни губитак захтева за плаћање накнаде могућ је када је до повреде дошло услед намере осигураника.⁴¹

8. ГУБИТАК ПРАВА ИЗ ОСИГУРАЊА И ПРАВНА ПРИРОДА ОСИГУРАЊА ОД АУТООДГОВОРНОСТИ

Питање губитка права из обавезног осигурања од аутоодговорности је питање и правне природе ове врсте осигурања. Наравно, мислимо, пре свега, на осигурање од одговорности. Наиме, осигурање од одговорности има своје специфичности и не постоји јединствен став о каквом уговору о осигурању се ради, имајући у виду да је предмет осигурања одговорност осигураника. Значи, ако неком трећем лицу настане штета чињењем или нечињењем осигураника, осигуравач ће бити у обавези да накнади штету том лицу, које, уопште није учесник односа осигурања.⁴² Један од ставова је да је уговор о осигурању од одговорности, уговор у корист трећих лица.⁴³ Наиме, по овом ставу, осигураник и осигуравач уговарају неко право у корист трећег. Али, то право ће треће лице стећи, тек, кад настане осигурани случај, односно, тек кад поднесе захтев за накнаду штете, с обзиром на правило код ове врсте осигурања да се неће сматрати да је настао

³⁸ Пар. 26, ст. 1 ЗУОН.

³⁹ Пар. 28, ст. 1 ЗУОН.

⁴⁰ Пар. 28, ст. 3 и 4 ЗУОН.

⁴¹ S. Đorđević, D. Samardžić, *Nemačko ugovorno pravo osiguranja sa prevodom Zakona (VVG)*, IRZ, Beograd 2014, 73.

⁴² В. Чоловић (2019), 113.

⁴³ Н. Николић, *Уговор о осигурању*, Београд 1957, 186; В. Чоловић (2019), 113.

осигурани случај, ако није поднет захтев за накнаду од стране оштећеног. Ако говоримо о осигурању од одговорности, као о осигурању у корист трећег, можемо стећи утисак да је треће лице корисник осигурања, што оно свакако није. Поменућемо и други став о овој врсти осигурања, чије присталице грађанску одговорност осигураника дефинишу као предмет осигурања. Наиме, они истичу да странке, код овог уговора, не изражавају вољу да закључују уговор у корист трећег лица. Понављамо оно што смо рекли, треће лице има права на накнаду штете по овом уговору, тек када штета настане. Осигурање од одговорности није осигурање у корист трећег лица, већ се односи на специфичан предмет осигурања, а то је одговорност осигураника.⁴⁴ Осигуравач исплаћује накнаду трећем оштећеном лицу, а не осигуранику. А та чињеница произлази из права оштећеног лица на директан захтев, односно, подношење директне тужбе према осигуравачу, уколико осигуравач не поступи по директном захтеву. Значи, треће оштећено лице може да потражује накнаду од најмање два лица, осигуравача и осигураника,⁴⁵ обзиром да се може десити да за исту штету одговара више лица (не само један осигураник и један осигуравач). Он је, због тога, у бољој позицији, имајући у виду да једним захтевом или тужбом може обухватити више лица који му дугују накнаду штете.⁴⁶

Осим тога, једно од битних правила код ове врсте осигурања се односи и на забрану приговора оштећеном лицу од стране осигуравача, ако му оно поднесе захтев за накнаду штете.⁴⁷ Наиме, у питању су приговори које осигуравач не може истаћи трећем оштећеном лицу, али може осигуранику због поступања супротно одредбама закона или уговора.⁴⁸ Управо је и ово правило битно за дефинисање губитка права из осигурања које се односи само на осигураника. Из тог правила произлази право осигуравача да у секундарној парници покрене поступак против штетника – осигураника након исплате накнаде оштећеном лицу, ако се испуне услови за то. Значи, код осигурања од одговорности, примарни субјект одговорности је осигураник.⁴⁹

⁴⁴ Z. Petrović, V. Čolović, N. Mrvić Petrović, 23; В. Чоловић (2019), 113.

⁴⁵ V. Čolović, *Međunarodno osiguranje autoodgovornosti (sistem zelene karte)*, Beograd 2007, 22.

⁴⁶ В. Чоловић (2019), 114.

⁴⁷ Н. Мрвић-Петровић, З. Петровић, А. Филиповић, *Обавезно осигурање од аутоодговорности и накнада штете*, Београд 2000, 112.

⁴⁸ Члан 28 ЗООС.

⁴⁹ Ј. Салма, „Уговорна одговорност – у европском, упоредном и домаћем праву“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/2011, 83.

Овде ћемо се осврнути и на питање која врста непажње осигураника, код настанка осигураног случаја, мора бити покривена осигурањем, а која не. Крајња непажња осигураника мора имати покриће, јер би у супротном, оно било веома ограничено, што не би одговарало сврси осигурања, чиме би се довело у питање и закључење оваквих уговора о осигурању. Што се тиче грубе непажње све зависи од околности у којима је настао осигурани случај.⁵⁰

У сваком случају, клаузуле о искључењу из осигурања имају дејство само између осигуравача и осигураника, што значи да трећа лица имају право потраживања по основу настале штете.⁵¹ Како смо рекли, битно је разрешити дилему да ли између стања, односно понашања осигураника или возача и саме штете постоји узрочна веза или не.⁵² Наравно, овде треба имати на уму одговорност возача под другим основима.

9. ЗАКЉУЧАК

Губитак права из обавезних осигурања морамо посматрати, како са становишта испуњења обавеза од стране осигураника која су предвиђена општим условима осигурања, тако и са становишта испуњења обавеза која су дефинисана другим правилима. Осим тога, губитак права из осигурања произлази из понашања осигураника који није поштовао правила на која се обавезао потписивањем полисе осигурања. Сигурно је да он мора да сноси санкцију за неовлашћено предузимање радњи, као и за неадекватно понашање у вези са осигураним случајем. Са друге стране, оштећено лице никако не би смело да сноси последице понашања осигураника. Посебно морамо посматрати однос осигураника и осигуравача, а посебно осигуравача и општећеног. Оштећени има право на накнаду и то право не може зависити од понашања осигураника. Губитак права из осигурања, у том смислу, везујемо само за осигураника, уз разликовање пропуста које је начинио, као и његовог односа према осигураном случају.

⁵⁰ J. Pak, 217.

⁵¹ J. Pak, 257.

⁵² *Ibid.*

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. Gisca, Veronica, Marić, Marcle A., “Legal characters of the insurance contract”, *Polsko –Ukraińskie Studia Interdyscyplinarne*, 2023, nr. 4 (11);
2. Đorđević, Slavko, Samardžić, Darko, *Nemačko ugovorno pravo osiguranja sa prevodom Zakona (VVG)*, IRZ, Beograd 2014;
3. Cohen, Alma, Dehejia, Rajeev, “The effect of automobile insurance and accident liability laws on traffic fatalities”, *The Journal of the Law and Economic* 47 (2), February 2004;
4. Ikić, Zoran, „Definisanje odgovornosti osiguravača u auto-kasko osiguranju“, *Evropska revija za pravo osiguranja* 1/2013;
5. Мрвић-Петровић, Наташа, Петровић, Здравко, Филиповић, Александар, *Обавезно осигурање од аутоодговорности и накнада штете*, Београд 2000;
6. Николић, Никола, *Уговор о осигурању*, Београд 1957;
7. Pak, Jasna, *Pravo osiguranja*, Beograd 2011;
8. Petrović, Zdravko, Čolović, Vladimir, Mrvić-Petrović Nataša, *Obavezna osiguranja u saobraćaju i naknada štete*, Službeni glasnik, Beograd 2010;
9. Robinette, Christopher J., Wachtel Dani, “Raising compulsory automobile insurance minimum amounts: a case study from the United States”, *Insurance Review* 4/2019 / *Wiadomości Ubezpieczeniowe* 4/2019;
10. Салма, Јожеф, „Уговорна одговорност – у европском, упоредном и домаћем праву“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 1/2011;
11. Slavnić, Jovan, „Gubitak prava iz osiguranja autoodgovornosti prema novom Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju s sporna pitanja“, *Revija za pravo osiguranja* 1/2011, Beograd 2011;
12. Sokal, Vojislav, „Štete isključene iz osiguranja od odgovornosti sopstvenika motornih vozila“, *Odgovornost i osiguranje u drumskom saobraćaju*, Beograd 1974;
13. Čolović, Vladimir, *Međunarodno osiguranje autoodgovornosti (sistem zelene karte)*, Beograd 2007;
14. Чоловић, Владимир, „Клаузуле код осигурања од одговорности као инструмент заштите осигуравача“, *Правна ријеч* 59/2019, Бања Лука 2019;
15. Šulejić, Predrag, *Osiguranje od građanske odgovornosti*, Beograd 1967;
16. Šulejić, Predrag, *Pravo osiguranja*, Beograd 2005.

Правни извори

1. Directive 2009/103/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and the enforcement of the obligation to insure against such liability (Codified version), *Official Journal* L 263, 7.10.2009, 11–31;
2. Directive (EU) 2021/2118 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2021 amending Directive 2009/103/EC relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and the enforcement of the obligation to insure against such liability, *Official Journal* L 430, 2.12.2021, 1–23;
3. Закон о обавезном осигурању у саобраћају Републике Србије, *Сл. гласник Р. Србије*, бр. 51/09, 7811, 101/11, 93/12 и 7/13 – одлука УС;
4. Закон о облигационим односима, *Сл. лист СФРЈ*, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, *Сл. лист СРЈ*, бр. 31/93, *Сл. лист СЦГ*, бр. 1/03 – Уставна повеља и *Сл. гласник РС*, бр. 18/20;
5. Закон о уговорима о осигурању Немачке – ЗУОН, Gesetz über den Versicherungsvertrag – VVG, 23.11.2007. (*Сав. сл. гласник* I, 2631), измене и допуне у складу са чл. 2 Закона од 20.09.2013. (*Сав. сл. гласник* И, 3642), измене и допуне у складу са чл. 15 од 17.08.2017. (*Сав. сл. гласник* И, 3214), измене и допуне у складу са чл. 2 Закона од 30.11.2019. (*Сав. сл. гласник* И, 1942, 1945).

Интернет извори

1. Van Schoubroeck, Caroline, „Анализа европских уједначених правила о осигурању од аутоодговорности“, Уговор о осигурању од аутоодговорности, [file:///C:/Users/Vlada/Downloads/aida-2022-23-ch10%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Vlada/Downloads/aida-2022-23-ch10%20(2).pdf);
2. Ćurković, Marijan, Ključ u bravici – vlasnik bez kasko naknade, 24. 2. 2025; <https://www.osiguranje.hr/ClanakDetalji.aspx?23171>, 10. 5. 2025;
3. Ćurković, Marijan, Obvezno osiguranje od automobilske odgovornosti: Bježanje s mjesta prometne nesreće nije razlog za regres osiguratelja prema osiguraniku – 2. 3. 2023; <https://www.osiguranje.hr/ClanakDetalji.aspx?22057>, 11. 5. 2025.

Full Professor, Principal Research Fellow Vladimir Čolović, LL.D.

Law Faculty of the Union University in Belgrade

LOSS OF RIGHTS FROM COMPULSORY TRAFFIC INSURANCE

Summary

The loss of rights from compulsory traffic insurance is related to inadequate and unauthorized use of the motor vehicle, the correctness of the motor vehicle, for which the owner of the motor vehicle, i.e. the insured, is responsible, then the driver's license, imposed fines for traffic violations, the insured's influence on the insured event, i.e. the traffic accident, as well as the behavior of the insured after the traffic accident. These cases are conditions for exclusion from insurance, i.e. situations when the insurance company, i.e. the insurer will not be obliged to compensate the damage to the insured, i.e. when it will be able to file a recourse claim against the insured for the amount paid to the third injured party. The aforementioned must also be provided for in the general insurance conditions. These cases refer only to the clearly defined responsibility of the insured who had an impact on the event itself, which means that other circumstances will not be taken into account when deciding on the loss of insurance rights. The paper raises the question of whether the loss of rights from insurance is against the principle of fairness. The author defines that the said authorization is justified, only if the insured acted with intent or gross negligence. The paper also discusses the role of the insured in a possible dispute that is conducted in relation to the traffic accident.

Key words: *Loss of rights; Liability insurance; Insured; Insurer; Insured case.*

УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

и

ЕВРОПСКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЈАВНО ПРАВО

МЕЂУНАРОДНИ САВЕЗ ПРАВНИКА

ИНСТИТУТ ЗА УПОРЕДНО ПРАВО

СРПСКО УДРУЖЕЊЕ ЗА КРИВИЧНОПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

ИНСТИТУТ ЗА КРИМИНОЛОШКА И СОЦИОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА

ЗБОРНИК РАДОВА
„Право између заштите и злоупотребе“
Том III

COLLECTION OF PAPERS
“Law Between Protection and Abuse”
Vol. III

XIII Научни скуп поводом Дана Правног факултета,
Међународни научни скуп
одржан 26. октобра 2024. год. на Палама

УДК 34(082)

ISBN 978-99938-57-93-8

Источно Сарајево, 2025. год.

UNIVERSITY OF EAST SARAJEVO
FACULTY OF LAW

and

EUROPEAN PUBLIC LAW ORGANIZATION

INTERNATIONAL UNION OF LAWYERS

INSTITUTE FOR COMPARATIVE LAW

SERBIAN ASSOCIATION FOR CRIMINAL LEGAL THEORY AND PRACTICE

INSTITUTE OF CRIMINOLOGICAL & SOCIOLOGICAL RESEARCH

COLLECTION OF PAPERS
“Law Between Protection and Abuse”
Vol. III

ЗБОРНИК РАДОВА
„Право између заштите и злоупотребе“
Том III

The XIII Scientific conference on
The occasion of the Day of the Faculty of Law,
International scientific conference,
held in Pale, 26 October 2024

UDC 34(082)

ISBN 978-99938-57-93-8

East Sarajevo, 2025

ЗБОРНИК РАДОВА

XIII Научног скупа поводом Дана Правног факултета,
који је у организацији
Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву,
и суорганизацији
Европске организације за јавно право,
Међународног савеза правника,
Института за упоредно право,
Српског удружења за кривичноправну теорију и праксу, и
Института за криминолошка и социолошка истраживања,
одржан 26. октобра 2024. год. на Палама, на тему:
„ПРАВО ИЗМЕЂУ ЗАШТИТЕ И ЗЛОУПОТРЕБЕ“

Издавач

Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву
Алексе Шантића 3, 71420 Пале
тел. 00387 57 226 609 / факс 00387 57 226 892
<http://www.pravni.ues.rs.ba> / dekanat@pravni.ues.rs.ba

За издавача

Проф. др Горан Марковић, декан

Коуредници

Проф. др Димитрије Ђеранић
Проф. др Свјетлана Ивановић
Доц. др Ђорђе Мариловић
Проф. др Радислав Лале
Проф. др Самир Аличић

Лектор и коректор за српски језик

Проф. др Нина Ђеклић

Лектор и коректор за енглески језик

Мр Нинослава Радић, наставник страног језика

Техничка припрема

Проф. др Димитрије Ђеранић
Доц. др Ђорђе Мариловић
Доц. др Брано Хаџи Стевић / Доц. др Мирјана Пупић
Виши асс. мр Тијана Баћовић / Виши асс. Ђорђе Перишић, мр
Виши асс. Ивана Лазаревић, ма / Виши асс. Љубана Сладић, ма

Штампа

Графомарк, Лакташи

Тираж

65 примјерака

Зборник је реферисан у HeinOnline, EBSCO OPEN ACCESS и Central and Eastern European Online Library (CEEOL)

COLLECTION OF PAPERS

The XIII Scientific conference on The occasion of The Day of The Faculty of Law, on general topic „Law Between Protection and Abuse“, which is organized
Faculty of Law, University of East Sarajevo,
in cooperation with the
European Public Law Organization,
International Union of Lawyers,
Institute for Comparative Law,
Serbian Association for Criminal Legal Theory and Practice,
and the Institute of Criminological & Sociological Research,
on 28. October 2023, in Pale

Publisher

Faculty of Law, University of East Sarajevo
Alekse Šantića Str. 3, 71420 Pale
phone. 00387 57 226 609 / fax 00387 57 226 892
<http://www.pravni.ues.rs.ba> / dekanat@pravni.ues.rs.ba

For the Publisher

Full Professor Goran Marković, dean

Edited by

Associate Professor Dimitrije Čeranić
Associate Professor Svjetlana Ivanović
Assistant Professor Đorđe Marilović
Associate Professor Radislav Lale
Full Professor Samir Aličić

Proofreading for the Serbian language

Associate Professor Nina Čeklić

Proofreading for the English language

Ninoslava Radić, MA (Linguistics), English language teacher

Technical preparation

Associate Professor Dimitrije Čeranić
Assistant Professor Đorđe Marilović
Assistant Professor Brano Hadži Stević / Assistant Professor Mirjana Pupić
Senior Teaching Ass. Tijana Baćović / Senior Teaching Ass. Đorđe Perišić
Senior Teaching Ass. Ivana Lazarević / Senior Teaching Ass. Ljubana Sladić

Printing

Grafomark, Laktaši

Circulation

65 copies

COLLECTION OF PAPERS included in base of journals and e-books:
HeinOnline, EBSCO OPEN ACCESS and Central and Eastern European Online
Library (CEEOL)

Зборник радова
ПРАВНЕ ПРАЗНИНЕ И ПУНОЋА ПРАВА

Научни одбор

Проф. др Миленко Крећа, бивши судија Међународног суда правде, судија *ad hoc* Европског суда за људска права, ранији члан Венецијанске комисије и Сталног арбитражног суда у Хагу, председник Научног одбора

Full Professor Spyridon Flogaitis, University of Athens, Faculty of Law, Director of the European Public Law Organization and President of the Board of Directors of EPLO, Greece

Академик проф. др Станко Бејатовић, члан Председништва Међународног савеза правника, Москва, председник Српског удружења за кривичноправну теорију и праксу, председник Управног одбора Института за Криминолошка и социолошка истраживања у Београд, Србија

Проф. др Вид Јакулин, Правни факултет Универзитета у Љубљани, Словенија

Проф. др Борче Давитковски, Правни факултет „Јустинијан Први“ Универзитета „Св. Кирил и Методиј“ у Скопљу, Сјеверна Македонија

Проф. др Елена Геннадиевна Багреева, професор Департамента правовог регулирања економическој деятельности Финансовог универзитета при Правительстве Российской Федерации, член исполкома Международного союза юристов, Российская Федерация

Проф. др Владимир Чоловић, директор Института за упоредно право у Београду, Србија

Проф. др Велимир Ракочевић, Правни факултет Универзитета Црне Горе у Подгорици, Црна Гора

Проф. др Дарко Симовић, Криминалистичко полицијски универзитет, Београд

Проф. др Јуриј Топлак, Универзитет у Марибору, Словенија

Проф. др Горан Марковић, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву, БиХ, Република Српска

Проф. др Драган Гоцевски, Правни факултет „Јустинијан Први“ Универзитета „Св. Кирил и Методиј“ у Скопљу, Сјеверна Македонија

Prof. dr Péter Mezei, Associate Professor of Law, Associate Dean for International Affairs, Institute of Comparative Law, Faculty of Law, University of Szeged, Adjunct Professor (dosentti), University of Turku (Finland), Lecturer in Law, University of Toledo College of Law (USA), Visiting Professor, Université Jean Moulin Lyon III (France), Hungary

Проф. др Иван Милоотић, Правни факултет Свеучилишта у Загребу, Хрватска

Prof. dr Velimir Živković, Associate Professor and Director of LLM ICL, IEL and ICGFR programs at University of Warwick School of Law, United Kingdom;

Dr Jose Gustavo Prieto Munoz, Senior researcher at the Human Rights Center and the Programme Human Rights in Context at Ghent University, Belgium

Организациони одбор

Проф. др Горан Марковић, председник; Академик проф. др Станко Бејатовић;

Проф. др Владимир Чоловић; Проф. др Јелена Ђеранић Перишић; Др Ивана Стевановић; Проф. др

Димитрије Ђеранић; Доц. др Сања Голијанин; Проф. др Самир Аличић; Проф. др Свјетлана Ивановић; Доц. др Сања Крешталица; Доц. др Ђорђе Мариловић; Доц. др Драгана Дамјановић; Доц. др Брано Хаџи Стевић; Мр Нинослава Радић; Виши асистент Ђорђе Перишић, мр; Виши асистент Ивана Лазаревић, ма; Виши асистент Љубана Сладић, ма.

Коуредници

Проф. др Димитрије Ђеранић; Проф. др Свјетлана Ивановић; Доц. др Ђорђе Мариловић;

Проф. др Радислав Лале; Проф. др Самир Аличић

Conference Proceedings
LEGAL GAPS AND THE COMPLETENESS OF LAW

Scientific Committee

Prof. Milenko Kreća, Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Law, former judge of the International Court of Justice, ad hoc judge of the European Court for Human Rights, former member of the Venice Commission and the Permanent Court of Arbitration, Serbia, President of the Board;

Prof. Spiridon Flogaitis, Full Professor, University of Athens, Faculty of Law, Director of the European Public Law Organization and President of the Board of Directors of EPLO, Greece;

Academician Stanko Bejatović, Full Professor, member of the Presidency of the International Union of Lawyers, Moscow, President of the Serbian Association for Criminal Legal Theory and Practice, President of the Board of Directors of the Institute for Criminological and Sociological Research, Belgrade, Serbia;

Prof. Vid Jakulin, Full Professor, Faculty of Law, University of Ljubljana, Slovenia;

Prof. Borče Davitkovski, Full Professor, Iustinianus Primus Faculty of Law, Ss Cyril and Methodius University in Skopje, North Macedonia;

Prof. dr Elena Gennadijevna Bagreeva, Full Professor of the Department of legal regulation of economic activity of the Financial University under the Government of the Russian Federation, member of the Executive Committee of the International Union of lawyers, member of the Association of Lawyers of Russia, academician of the Slavic Academy, Russian Federation;

Prof. Vladimir Čolović, Full Professor, Principal of the Institute of Comparative Law, Belgrade, Serbia;

Prof. Velimir Rakočević, Full Professor, Faculty of Law, University of Montenegro, Podgorica, Montenegro;

Prof. Darko Simović, Full Professor, University of Criminal Investigation and Police Studies, Belgrade, Serbia;

Prof. Jurij Toplak, Full Professor, University of Maribor, Slovenia;

Prof. Goran Marković, Full Professor, Faculty of Law, University of East Sarajevo, Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina;

Prof. Dragan Gocevski, Full Professor, Iustinianus Primus Faculty of Law, Ss Cyril and Methodius University in Skopje, North Macedonia;

Prof. Péter Mezei, Associate Professor of Law, Associate Dean for International Affairs, Institute of Comparative Law, Faculty of Law, University of Szeged, Adjunct Professor (dosenti), University of Turku (Finland), Lecturer in Law, University of Toledo College of Law (USA), Visiting Professor, Université Jean Moulin Lyon III (France), Hungary;

Prof. Ivan Milotić, Associate Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia;

Prof. dr Velimir Živković, Associate Professor and Director of LLM ICL, IEL and ICGFR programs at University of Warwick School of Law, United Kingdom;

Dr Jose Gustavo Prieto Munoz, Senior researcher at the Human Rights Center and the Programme Human Rights in Context at Ghent University, Belgium.

Organizing Committee

Full Professor Goran Marković, President; Academician Full Professor Stanko Bejatović;

Full Professor Vladimir Čolović; Full Professor Jelena Čeranić Perišić; Ivana Stevanović, PhD;

Associate Professor Dimitrije Čeranić; Assistant Professor Sanja Golijanin; Full Professor Samir Aličić; Associate Professor Svjetlana Ivanović; Assistant Professor Đorđe Marilović; Assistant Professor Dragana Damjanović; Assistant Professor Brano Hadži Stević; Ninoslava Radić, LL.M; Senior Teaching Assistant Đorđe Perišić, LL.M; Senior Teaching Assistant Ivana Lazarević, LL.M; Senior Teaching Assistant Ljubana Sladić, LL.M.

Co-editors

Associate Professor Dimitrije Čeranić; Associate Professor Svjetlana Ivanović; Assistant Professor Đorđe Marilović; Associate Professor Radislav Lale; Full Professor Samir Aličić

Финансијску подршку у организацији XIII Научног скупа поводом Дана Правног факултета на општу тему „Право између заштите и злоупотребе“, који је одржан 26. октобар 2024. год. на Палама, пружило нам је неколико истакнутих институција и појединаца на чему им искрено захваљујемо.

Посебну захвалност исказујемо:

**Предсједнику Републике Српске,
г. Милораду Додику,**

**Министарству за научнотехнолошки развој и високо образовање
Републике Српске, министру доц. др Жељку Будимиру,**

Српском члану Предсједништва БиХ, гђи Жељки Цвијановић,

Д.о.о. Милкус, Пале, г. Миомиру Кусмуку

**Адвокатској комори Републике Српске,
предсједнику г. Далибору Мрши**

**Републичкој управи за геодетске и имовинско-правне послове
Републике Српске, директору мр Драгану Станковићу**

Градоначелнику Источног Сарајева, г. Љубиши Ћосићу

Начелнику Општине Источна Илица, г. Маринку Божовићу

Начелнику Општине Источно Ново Сарајево, г. Јовану Катићу

Начелнику Општине Трново, г. Драгомиру Гаговићу

**Нотарској комори Републике Српске,
предсједнику др Бориславу Радићу**

Адвокату из Бијељине, г. Горану Василићу

Нотару из Бијељине, г. Игору Остојићу

Адвокату из Вишеграда, г. Николи Андрићу

Компанији Параграф лекс из Београда

Уз спремност за наставком сарадње на обострану корист и задовољство, а прије свега на ползу свим правним посленицима, уз жељу за унапређењем правног поретка Републике Српске, још једном захваљујемо свим институцијама и појединцима који су нам помогли у припреми и одржавању XIII Научног скупа поводом Дана Правног факултета, који је по броју референата, држава из којих долазе и броју саопштених реферата, у 2024. години био највећи научни скуп у области права у Европи.

С поштовањем,

ДЕКАН
Проф. др Горан Марковић

Several prominent institutions and individuals provided to us the financial support for the organization of the XIII Scientific Conference on the Occasion of the Day of the Faculty of Law on the general topic “LAW BETWEEN PROTECTION AND ABUSE“, which was held in Pale on 26 October 2024. We are sincerely grateful to them.

We particularly thank to:

**President of the Republic of Srpska,
Mr. Milorad Dodik,**

**The Ministry of Scientific and Technological Development and Higher Education,
Minister Assistant Professor Željko Budimir,**

Serbian member of the BiH Presidency, Ms. Željka Cvijanović,

D.o.o. Milkus, Pale, Mr Miomir Kusmuk

Bar Association of the Republika Srpska, President Mr. Dalibor Mrša

**Republic administration for geodetic and property affairs, Republic of Srpska,
Director Dragan Stanković, LL.M.**

Mayor of the City of Istočno Sarajevo, Mr. Ljubiša Ćosić

Mayor of the Municipality of Istočna Ilidža, Mr. Marinko Božović

Mayor of the Municipality of Istočno Novo Sarajevo, Mr. Jovan Katić

Mayor of the Municipality of Trnovo, Mr. Dragomir Gagović

**Notary Chamber of the Republika Srpska,
President dr. Borislav Radić**

Attorney from Bijeljina, Mr. Goran Vasilić

Notary from Bijeljina, Mr. Igor Ostojić

Attorney from Višegrad, Mr. Nikola Andrić

Company Paragraf Lex, Belgrade

With the readiness to continue cooperation for mutual benefit and satisfaction, and above all for the benefit of all legal professionals, with the desire to improve the legal order of the Republic of Srpska, we once again thank all the institutions and individuals who helped us in the preparation and holding of the XIII Scientific Conference on the Occasion of the Day of the Faculty of Law, which in 2024 was the largest scientific conference in the field of the legal sciences in Europe, in terms of the number of referees, the countries from which they come and the number of published papers.

Sincerely yours,

DEAN
Professor Goran Marković